

Intra-Uteriene Inseminatie behandeling (IUI)

Inleiding

Je hebt een (intake)gesprek bij je behandelend fertilitateitsarts gehad, waarin werd uitgelegd dat je in aanmerking komt voor een Intra-Uteriene Inseminatie behandeling (IUI). De arts geeft je het advies om, naast de mondelinge informatie die je hebt ontvangen, deze digitale folder door te nemen om je te informeren over de te volgen behandeling. Het is belangrijk dat je deze folder goed doorleest, zodat je niet voor onverwachte situaties komt te staan. Na enige algemene informatie, wordt er ingegaan op wat IUI precies inhoudt, welke medicijnen je wellicht moet gebruiken en wat je kans op zwangerschap is. De dag van de inseminatie en de periode daarna worden eveneens beschreven.

Tot slot word je geïnformeerd over enige organisatorische zaken, die belangrijk zijn om te weten. Wij wensen je veel succes met de behandeling.

Medewerkers Centrum Voortplanting Brabant.

Algemene informatie

Een normale menstruele cyclus bestaat uit vier fasen:

- de folliculaire fase, de fase waarin de eikel rijpt;
- de ovulatie of eisprong, dit is het vrijkomen van de eikel;
- de luteale fase, de fase waarin de baarmoeder zich klaar maakt voor een eventuele innesteling van de bevruchte eikel;
- de menstruatie, de fase waarin de baarmoeder, samen met het opgebouwde baarmoederslijmvlies, de niet bevruchte eikel afstoot.

De folliculaire fase

Normaal gesproken rijpt er bij de vrouw elke maand een eiblaasje (follikel) in één van de eierstokken. De eikel bevindt zich in deze follikel.

De ovulatie of eisprong

Als de follikel groeit, scheidt hij in toenemende mate hormonen (oestrogenen) af. Dit laat het baarmoederslijmvlies opbouwen voor de bevruchte eikel om in te nestelen. In een reactie op de piek in de oestrogenenproductie begint de hypofyse (een klier bij de hersenen die hormonen afscheidt waarmee de cyclus wordt aangestuurd) ineens veel LH-hormoon af te scheiden, dit heet de LH-piek. Dat stimuleert het vrijkomen van de eikel uit de follikel, de eisprong.

De luteale fase

Zodra de rijpe follikel openbarst, krijgt het blaasje een nieuwe functie en gaat progesteron aanmaken. Dit is een hormoon dat het baarmoederslijmvlies stimuleert om zich klaar te maken voor de innesteling van een bevruchte eikel. De cellen van de follikelwand vullen zich met een gele kleurstof. Zo ontstaat het gele lichaam of corpus luteum. Dat gebeurt onder invloed van het luteïniserend hormoon, vandaar de naam luteale fase. De vrijgekomen eikel bereikt de baarmoeder vijf tot zes dagen na de eisprong.

De menstruatie

Als de eikel na de eisprong niet werd bevrucht, raakt het gele lichaam snel uitgeput. Rond de dertiende dag neemt de progesteronproductie af. Hiermee houdt ook de stimulatie van het baarmoederslijmvlies op. Het baarmoederslijmvlies sterft af en wordt afgestoten. Dat is het begin van de vierde fase in de cyclus: de menstruatie. Het begin van de menstruatie markeert ook de aanvang van een nieuwe cyclus: er is geen zwangerschap. Het signaal staat op groen voor de rijping van een nieuwe eikel.

Sperma

Naast goede eicellen zijn er uiteraard ook goede zaadcellen nodig. De kans op zwangerschap is het grootst als ook de kwaliteit van het zaad optimaal is. De testikels (zaadballen) bevinden zich buiten het lichaam, omdat de zaadvorming het meest optimaal verloopt als het inwendige van de testikels op 35 graden Celsius wordt gehouden. Het scrotum (balzak) mag daarom niet in zijn koelende functie belemmerd worden. (Zie 'Achtergrondinformatie; Algemene aanbevelingen; Zaadkwaliteit/leefstijl/gewicht'.)

Wat is Intra-Uteriene Inseminatie of IUI?

Bij Intra-Uteriene Inseminatie, hierna IUI genoemd, worden de zaadcellen rechtstreeks met een dun slangetje via de baarmoedermond in de baarmoederholte gebracht. De zaadcellen gaan via de eileider in de buikholte en komen nog in de eileider in contact met de eicel(len), waarna een spontane bevruchting kan plaatsvinden. (Zie ook 'Enige kanttekeningen bij het begrip bevruchting'.)

Wanneer wordt deze vorm van behandeling toegepast?

Deze vorm van behandeling wordt toegepast wanneer de verminderde vruchtbaarheid veroorzaakt wordt door:

- verminderde vruchtbaarheid bij de man;
- verminderde vruchtbaarheid, waarbij geen duidelijke oorzaak gevonden is.

De IUI-behandeling

Behandeling in natuurlijke cyclus

Normaal gesproken rijpt er bij de vrouw elke maand een follikel in één van de eierstokken. Voor het bepalen van de eisprong heb je een ovulatietest; de LH-test nodig. Deze zogenaamde LH-testen voorspellen circa 24 uur van tevoren het moment van de eisprong en moeten 1x per dag, 's ochtends (het tweede plasje, dus niet de 'nachturine') worden uitgevoerd. Deze testen zijn bij iedere apotheek of drogist verkrijgbaar en moeten bij een regelmatige cyclus, ongeveer vanaf cyclusdag 10, dagelijks worden uitgevoerd.

Behandeling in gestimuleerde cyclus

Om een beter resultaat te bereiken met de behandelingen, wordt soms gestreefd naar de ontwikkeling van meerdere follikels. Dit is mogelijk door toediening van hypofysehormoon FSH (gonadotrofines). Deze hormonen worden door middel van een injectie toegediend. De met vocht gevulde follikels kunnen met echoapparatuur zichtbaar worden gemaakt en worden opgemeten. De eicel zelf is nooit te zien. De follikels krijgen het predikaat 'rijp' als deze een doorsnede van ongeveer 18 mm hebben. Vervolgens wordt een afsluitende injectie toegediend, die de laatste fase van de eicelrijping en de eisprong in gang zet.

De medicijnen en bijwerkingen

rFSH

Het hormoon FSH (Follikel Stimulerend Hormoon) zorgt ervoor dat er meerdere follikels gaan rijpen in de eierstokken. Het wordt door middel van een prikpen onderhuids toegediend.

rHCG Triggering

Het hormoon HCG zet de laatste rijpingsfase van de eicellen in gang en zorgt normaal gesproken na ongeveer 36-40 uur voor een eisprong. Ook deze wordt door middel van een prikpen onderhuids toegediend.

Bijwerkingen

Als gevolg van de gebruikte medicijnen kunnen soms bijwerkingen optreden. De meest gehoorde klachten zijn algehele moeheid, buikpijn, gespannen borsten, vocht vasthouden (en daarom aankomen in gewicht) en emotionele labiliteit. Indien nodig, mag je paracetamol innemen. Deze klachten gaan vanzelf weer over, er is dan ook geen reden tot ongerustheid. Ook kunnen er te veel follikels groeien. Als dit bij de echo wordt gezien, wordt de behandeling gestaakt.

De kans op zwangerschap

Zoals al eerder gezegd, wordt geprobeerd met IUI-behandelingen een verlaagde kans op zwangerschap te normaliseren. De kans op zwangerschap wordt door vele factoren beïnvloed. Vooral de kalender- en biologische leeftijd spelen hierbij een belangrijke rol. Heel algemeen kan worden gezegd dat de kans op een doorgaande zwangerschap bij IUI ongeveer 10 tot 15% per behandeling is. Als een vrouw ouder dan 36 jaar is, zien we een kleiner wordende eicelvoorraad en afnemende kwaliteit van de eicellen met invloed op de vruchtbaarheid. Bij de man ligt dit anders en heeft de leeftijd een minder grote invloed op de zaadkwaliteit.

Meerlingen

Van de vrouwen die zwanger worden via IUI-behandeling, is er een kleine kans op een tweeling- zwangerschap. Drielingzwangerschappen komen zéér sporadisch voor. De meeste zwangere vrouwen krijgen een eenling.

Sputinstructie

Je krijgt een korte uitleg van de arts. Bij onduidelijkheden bel je naar het verpleegkundig spreekuur.

De dag van de inseminatie

De behandeldag

Instructie zaadproductie

- Het zaad moet geproduceerd worden door massage (masturbatie, zelfbevrediging),
- Er mag geen condoom worden gebruikt.
- De penis mag van tevoren niet met zeep worden gewassen.
- Het zaad mag alleen opgevangen worden in een semenpotje dat is goedgekeurd door het laboratorium en verstrekt is door het CVB.
- Het zaad mag thuis worden geproduceerd, echter dan moet het zaad binnen 1 uur na de zaadlozing worden ingeleverd bij het laboratorium van het CVB (route 92) door je partner met zijn legitimatiebewijs. Als dit niet mogelijk is dan is er een ruimte beschikbaar bij het laboratorium waar geproduceerd kan worden.
- Na productie thuis het semenpotje goed afsluiten en niet af laten koelen of te warm laten worden. Het potje kan het best rechtop bewaard en vervoerd worden waar de temperatuur door je lichaamswarmte het meest geschikt is. Bijvoorbeeld in de binnenzak van een jas of iets dergelijks.

Medium

Als in medium geproduceerd moet worden vanwege de aanwezigheid van antilichamen in het zaad, dan vindt de zaadproductie altijd in het ziekenhuis plaats. Daarvoor is er een ruimte beschikbaar bij het laboratorium waar geproduceerd kan worden. Dit wordt vooraf altijd met je besproken.

Retrograde ejaculatie

Als er sprake is van retrograde ejaculatie dan vindt de zaadproductie altijd in het ziekenhuis plaats. Hiervoor zijn aparte instructies nodig die verstrekt worden door de behandelend arts en de laboratoriummedewerkers. Voor sommige mannen is het 'op commando' aanleveren van zaad lastig. Als je verwacht problemen te hebben met het aanleveren van het zaad, is het van belang dat je dit met het fertiliteitsteam bespreekt. Er kan dan tijdig naar een oplossing gezocht worden. Gedurende en na de behandeling mag je normaal vrijen.

De behandeling

Meld je aan bij de baliemedewerker en neem daarna plaats in de wachtkamer. Je wordt opgehaald door de verpleegkundige. Voor de inseminatie plaatsvindt wordt het buisje met het zaad, met de naam en geboortedatum, ter controle aan je getoond. Vervolgens ga je liggen op de behandelstoel, een eendenbek wordt in de schede gebracht en met een flexibel slangetje wordt het zaad in de baarmoeder gebracht. Je kunt daarna meteen weer gaan. Je mag gewoon de dagelijkse dingen doen.

Neem bij de IUI je legitimatiebewijs mee.

De periode na de IUI

Na de IUI breekt een spannende wachttijd aan. Zal de bevruchting en de innesteling wel of niet lukken? Je kunt hier, voor zover bekend, zelf niets aan doen. In het algemeen wordt geadviseerd gewoon je dagelijkse bezigheden te hervatten (je mag vrijen).

Zwangerschapstest

Je mag 15 dagen na de inseminatie, bij uitblijven van de menstruatie, een zwangerschapstest doen. Als blijkt dat je zwanger bent mag je bellen met het telefonisch spreekuur van de verpleegkundige (zie voor tijden achterin deze folder).

Als je de menstruatie krijgt, mag je opnieuw starten met de volgende IUI-behandeling en neem je contact op tijdens het verpleegkundig telefonisch spreekuur.

Het evaluatiegesprek

Als je na een aantal IUI-behandelingen niet zwanger bent wordt er een afspraak gemaakt bij de behandelend arts voor een evaluatiegesprek.

Aanbevelingen

Foliumzuur

Door de Gezondheidsraad wordt aan alle vrouwen die zwanger willen worden, geadviseerd om foliumzuurtabletten te gebruiken (tabletten 0,5 mg). Dit verkleint het risico op een kindje met open ruggetje. Het gebruik wordt aanbevolen tot 9 weken in de zwangerschap. Foliumzuur is zonder recept verkrijgbaar bij apotheker of drogist.

Zaadkwaliteit

Naast goede eicellen zijn er uiteraard ook goede zaadcellen nodig. Wat kan de man doen om de kans op zwangerschap te vergroten? Het is duidelijk dat de kans op zwangerschap het grootst is als ook de kwaliteit van het zaad optimaal is. De testikels (zaadballen) bevinden zich niet voor niets buiten het lichaam. De zaadvorming verloopt namelijk het meest optimaal als het inwendige van de testikels op 35 graden Celsius wordt gehouden. Koorts kan dus slecht uitpakken voor de zaadkwaliteit. Heb je hiermee te maken gehad, meldt het ons dan even. Daarnaast kunnen gewoonten zoals saunagebruik, elektrische deken, stoelverwarming in de auto enzovoorts de kwaliteit negatief beïnvloeden. Daarnaast wordt het steeds duidelijker dat de leefstijl van de man ook van invloed is op de zaadkwaliteit. Een gevarieerd dieet verdient uiteraard de voorkeur. Alcohol en roken worden afgeraden, evenals drugsgebruik, met name cannabis en anabole steroïden. Zelfs overgewicht lijkt van invloed te zijn op het nageslacht, dus een gezond gewicht wordt geadviseerd.

Complicaties van de behandelingen

Als complicaties worden soms gezien:

- Meerlingzwangerschap (zie 'kans op zwangerschap').
- Buitenbaarmoederlijke zwangerschap (zeldzaam).

Deze complicaties en eventuele behandeling ervan worden met je besproken.

Psychische belasting

Praten of geheimhouden?

Dit zal voor iedereen verschillend zijn. De ervaring van veel patiënten is dat het prettig is een aantal mensen in de omgeving over de behandeling te vertellen. Vooral naaste familie en goede vrienden kunnen morele steun bieden. Vaak is het vanwege frequent bezoek aan het ziekenhuis ook niet gemakkelijk de behandeling verborgen te houden voor bijvoorbeeld de werkgever en kun je, als je dit nodig vindt, één en ander uitleggen. Verminderde vruchtbaarheid is soms een moeilijk te bespreken onderwerp. Te veel mensen op de hoogte brengen kan ook weleens tot teleurstellingen leiden. Mensen kunnen soms ongewild opmerkingen maken die kwetsend zijn. Je kunt bij de verpleegkundigen van het fertiliteitsteam, indien nodig, een afspraak maken voor een ondersteunend gesprek tijdens en na de behandeling. Deze afspraak maak je via het telefonisch spreekuur (zie Belangrijke telefoonnummers). Binnen het team zijn een maatschappelijk werker en een klinisch psycholoog werkzaam. Via je arts of verpleegkundige kun je een beroep op hen doen.

Heeft spanning of stress invloed op het succes van een behandeling?

Gelukkig heeft de zeer begrijpelijke spanning van de behandeling geen invloed op het resultaat. Iedereen ervaart de behandelingen op zijn of haar eigen manier.

Enige kanttekeningen bij het begrip 'bevruchting'

Bij een normale vruchtbaarheid (fertiliteit) kunnen zaadcellen tijdens de vruchtbare periode van de vrouw op eigen kracht via het slijm van de baarmoedermond, de baarmoeder en doorgankelijke eileiders, de buikholte bereiken. Na de eisprong kan één van de vele, in de buikholte aanwezige zaadcellen, de eicelschil doorboren en deze dan meteen voor andere zaadcellen afsluiten. Hierna zal de bevruchting plaatsvinden; het erfelijk materiaal (chromosomen) van de zaadcel versmelt met het erfelijk materiaal van de eicel. De bevruchte eicel wordt nu embryo genoemd. Dit embryo zal moeten innestelen in de hiervoor voorbereide baarmoeder, om verder te groeien. Onder normale omstandigheden is de kans hierop ongeveer 20% per maand, afhankelijk van de leeftijd van de vrouw. Dus 20 van de 100 paren! Met een maandelijkse cyclus wordt de periode van de eerste menstruatiedag tot de daaropvolgende eerste menstruatiedag bedoeld.

Enkele belangrijke organisatorische zaken en praktische tips

Het fertiliteitsteam bestaat uit gynaecologen, fertiliteitsartsen, fertiliteits-verpleegkundigen, analisten, een microbioloog, een maatschappelijk werker, een klinisch psycholoog, een klinisch psychiater en secretaresses.

Registratie

Wijzigen je persoonsgegevens? Geef dit door aan de patiëntenregistratie en meld dit ook aan de baliemedewerkster van het CVB.

Identificatieplicht

Bij ieder bezoek aan onze kliniek is identificeren verplicht. Daarvoor moet je een paspoort/ID-kaart kunnen tonen.

Waar vind je het CVB (Centrum Voortplanting Brabant)?

Vanaf de hoofdingang van ETZ Elisabeth volg je route 92 naar het Centrum Voortplanting Brabant. Houd rekening met 10 minuten lopen vanaf de parkeerplaats.

Waar vind je Fam?

Bel voor spoedgevallen buiten kantoortijden met Fam: (013) 221 08 00. Je vindt Fam via route 80.

Meer informatie

Meer informatie vind je op onze website: www.infocvb.nl

Freya

Postbus 476

6600 AL Wijchen

Telefoonnummer: (024) 645 10 88

www.freya.nl e-mail: secretariaat@freya.nl

Belangrijke telefoonnummers

ETZ (Elisabeth-TweeStedenziekenhuis): 013-2210000

Centrum Voortplanting Brabant (CVB): 013-2210060

Voor het maken van een afspraak, niet-medische vragen of het opvragen van medische gegevens: 013-2210060

Van maandag tot en met vrijdag van 8.30 - 17.00 uur.

Voor medische vragen en uitslagen: 013-2213006

Telefonisch spreekuur verpleegkundige Maandag tot en met vrijdag van 8.30 - 9.30 uur en van 13.00 - 14.30 uur, donderdagmiddag van 13.30 - 14.30 uur.

Afspraak maken IUI en spoed in het weekend: 013-2210060

Uitsluitend voor het maken van een afspraak voor de IUI voor de volgende dag en zaken die niet kunnen wachten tot de eerstvolgende werkdag

Zaterdag en zondag van 10.00 - 11.00 uur.

Noodgevallen: FAM: 013-2210800

In noodgevallen kun je buiten kantooruren contact opnemen met Fam.

MijnETZ: medische gegevens, afspraken en uitslagen zijn in te zien via de app MyChart, te downloaden via de playstore.

Inloggen met DigiD. Meer informatie vind je op www.etz.nl/MijnETZ

Bloedprikken: www.etz.nl/bloedprikken

Maak een afspraak.

CVB, locatie ETZ Elisabeth, route 92 | www.infocvb.nl